

Tanker om fundamentet for læring, udvikling og identitetsskabelse hos børn i det pædagogiske arbejde

Anne Marie Villumsen
cand.psych.aut.
www.annemarievillumsen.dk

Præsentation & kontekst

- Præsentation
- Konteksten for indlægget i dag

Tanker om fundamentet for børns læring, udvikling og identitetsskabelse.

- Hvad forstår jeg ved anerkendelse & anerkendende pædagogisk arbejde?
- Hvad forstår jeg ved læringsprocessen, udvikling og identitetsskabelse hos børn?
- Kompetencebegrebets mulige effekt på børns udvikling og læring

Rejse spørgsmål om;

- hvorvidt måden at anvende kompetencebegrebet har medført, at vi glemmer børnenes egne og indre præmisser for udvikling?
- hvilke konsekvenser det kan have for børns udvikling?
- hvilke konsekvenser det kan have for det anerkendende pædagogiske arbejde i praksis?

Anerkendelse – anerkendende pædagogisk arbejde

- Anerkendelse betyder til erkendelse – (værdsettelse, accept og forståelse).
- Grundlaget for anerkendende pædagogisk arbejde må derfor være at værdsætte, acceptere og forstå barnet (Herunder det unikke i hvert barn).
- Anerkendende pædagogisk arbejde forstår jeg derfor som det at arbejde fremmende med børns udvikling og læring ud fra en *værdsettelse, accept og forståelse af*, hvert enkelt barns unikke præmisser for udvikling og læring.

Læring og udvikling hos børn

- "Læring er enhver proces, der hos levende organismer fører til en varig kapacitetsændring, og som ikke kun skyldes glemsel, biologisk modning eller aldring" (p.15 Illeris, 2006)
- Hvordan forstår jeg læringsprocessen? (En kompleks proces med både krop og psyke)
- Hvad er udvikling? (noget der vikles ud af allerede eksisterende)
- Hvad er identitetsskabelse? (vægt på barnets oplevelse af sig selv)
- Læring, udvikling og identitetsskabelse sker ud fra min forståelse på baggrund af barnets egne, indre betingelser og det samspil barnet har med omgivelserne.

Læring og udvikling hos børn

- Evnen til udvikling og læring er grundlæggende menneskelig – MEN der er stor forskellighed fra menneske til menneske (Prætorius, 2004).
- Det betyder, at hvert barn har et udviklingspotentiale, hvor der i særdeleshed er forskel på, *hvordan* dette potentiale kan udvikles gennem læring.
- De optimale betingelser for et barns personlige udvikling er, at barnet støttes i at udvikle sig ud fra egne præmisser og personlige (familiære) værdigrundlag og med det formål at modne barnet til at være det menneske, det har potentiale og kapacitet til at være i samspillet med andre børn og voksne (Prætorius, 2004).

DEMO

Læring, udvikling og identitet

- Det er essentielt for barnets identitetsdannelse og læring, at udviklingen baseres på *såvel* en indre som en ydre erfaring af værdi: "I løbet af menneskets udviklingsproces vil det for den enkelte opleves dels i spejlingen fra omgivelserne af at være værdifuld og at være værdsat, dels som nærvær i noget virkeligt, sandt og meningsfuldt i at være den, jeg er..." (p.737 Prætorius, 2004)
- Barnet skal kunne mærke sig selv og stole på sig selv – altså have en basal tillid til sig selv og omgivelserne – afgørende for, at barnet udvikler sig optimalt.
- Det er derfor yderst relevant for os at se på tendensen til *ydrestyrede* præmisser for børns læring og udvikling – sådan at vi fortsat kan sikre børns læring og udvikling i et anerkendende perspektiv med fokus på forståelsen af det unikke i hvert barns udvikling og læring.

Kompetencebegrebet i relation til børns udvikling.

- Kompetencebegrebet dækker i en socialpsykologisk tradition over mere end intelligens og praktisk færdighed – det er også evnen til at kunne vurdere, kommunikere, tilpasse sig, omstille sig, være kreativ og indgå i sociale relationer (Kuschel & Schultz Jørgensen 2006)
- Kompetence betyder egentlig beføjelse eller myndighed. *Kompetent* betyder evne til, kvalificeret til (Nudansk Ordbog).
- I forhold til børns udvikling og læring har brugen af kompetence i forståelsen 'kvalificeret til' en fare forbundet med sig – nemlig at blive et redskab der kan tilvejebringe målelige og kontrollerbare parametre for udvikling.
- Hvis det pålægges at tænke sådan i pædagogisk praksis, betyder det, at der kan opstilles ydrestyrede mål for børns udvikling. Mål der ikke nødvendigvis har udgangspunkt i barnets egne præmisser.

Kompetencebegrebet i relation til børns udvikling og læring – konsekvenser?

- Det kan så komme til at betyde, at der med kompetencebegrebet kan blive en ydrestyring af børns læring og udvikling – Dette sker ved, at vi voksne der er udenfor barnet definerer, hvilke kompetencer barnet skal erhverve sig og hvornår (uden hensyntagen til barnets unikke personlighed og præmisser).
- Prætorius (2004) fremsætter, at manglende værdsættelse og accept af barnet som det unikke menneske det er, er en psykologisk trussel for barnets selvudvikling - *helt på linje med en fysisk trussel.*
- Det vil altså sige, at vi ved at ydrestyre dele af børns udvikling og læring kan true deres udvikling og identitet fundamentalt.
- Dette er i høj grad relevant for det anerkendende pædagogiske arbejde, som netop tager udgangspunkt i værdsættelsen, accepten og forståelsen af det enkelte barns præmisser.

Det anerkendende pædagogiske arbejde i praksis – konsekvenser?

- Denne drejning som kompetencebegrebet kan tænkes at have taget, oplever jeg som særdeles relevant i den anerkendende pædagogik fordi;
 1. Det kan være uhyre svært i en presset hverdag med mange børn, hvor der skal opfyldes eksterne krav fra organisationen og samfundet i forhold til måden, hvorpå arbejdet udføres, at have barnets særlig og unikke præmisser for udvikling for øje.
 2. Faren er, at rummeligheden i det anerkendende pædagogiske arbejde erstattes af bestemte rammer for udvikling og læring – som hverken børn eller professionelle trives i.

Konklusion

- Med de præmisser der sættes op for pædagogisk arbejde i dag med kompetenceplaner for og testning af børns udvikling og læring, kunne vi forestille os, at vi alle er i fare for at havne i en grøft, hvor vi med 'diagnosticerende briller' sætter rammen for børns udvikling og læring – altså sætter rammen for, hvad børn SKAL have lært og udviklet sig til hvornår!
- Det betyder, at børn ikke længere værdsættes for at udvikle sig og lære ud fra *egne indre præmisser og forudsætninger* samt at deres identitetsmæssige udvikling nærmere trues end udfoldes.
- Dette vil igen betyde, at anerkendende pædagogisk arbejde i betydningen 'det at arbejde fremmende med børns udvikling og læring ud fra en værdsættelse, accept og forståelse af, hvert enkelt barns unikke præmisser for udvikling og læring' er i risiko for at sygne hen og blive ubetydelig.

Til refleksion to og to

Refleksionen er helt op til dig selv.

Det kan f.eks. være i forhold til

- Hvad du umiddelbart er optaget af efter at have hørt indlægget?
- Hvordan du ser præmisserne for pædagogisk arbejde?
- Hvordan tankerne i indlægget stemmer med din egen praksis ?
- Etc.

Litteraturliste

- Villumsen, Anne Marie (2007): "Når anerkendelsen blomstrer i børnenes have" I: Hertz, B (red) & Iversen, F (red) "Mere anerkendelse i børnehøjde". Dansk Psykologisk Forlag.
- Hertz, Berit (2007): "Anerkendelsesstafetten" I: Hertz, B (red) & Iversen, F (red) "Mere anerkendelse i børnehøjde". Dansk Psykologisk Forlag.
- Prætorius, Nadja U (2004): "Livet som undtagelsestilstand". I Psyke og Logos Nr. s.728-761
- Illeris, Knud (2006): "Læring" 2.udgave Roskilde universitetsforlag
- Kuschel, R & Jørgense, Per S.(2006): "Social Psykologi" Frydenlund 2.udgave.
- Jørgensen, Carsten R.(2002): "Psykologien i Senmoderniteten" Hans Reitzels Forlag, København